

Glesbygdernas resurser behövs i klimatomställningen

När klimatförändringarna tvingar fram omställningar på många områden i vårt samhälle har Sveriges gles- och landsbygder unika tillgångar att bidra med.

Det framgår av Glesbygdsverkets årsbok, *Sveriges gles- och landsbygder 2007*. I boken nämns exempelvis att i omställningen från fossila bränslen till förnybara energikällor kan en del av lösningen finnas i skogen, som har stora resurser i form av bioenergi. Likaså finns stora områden i skogslandet där vindkraft kan byggas ut utan att exploateringsintressen krockar med bevarandebeståndet.

KONKURRERA MED SNÖ

Årsboken redogör också för de konkurrensförhållanden svenska skidorter kan komma att få jämfört med orter på kontinenten, när den grundläggande förutsättningen för skidturismen, snön, blir en bristvara. Men även här i Sverige kommer en omfattande produktion av konstsnö att krävas, vilket kan bli en stor utmaning för de mindre turistanläggningarna.

En annan tillgång är just glesheten. Årsboken berättar exempelvis om ett holländskt par som såg glesheten och snön som en förutsättning att flytta till norra Sverige.

SERVICEN FÖRSVAGAS

Men ett villkor för att gles- och landsbygdernas resurser ska kunna nyttjas är tillgång till grundläggande service och infrastruktur. På många håll fortsätter dessa samhällsfunktioner att försvagas. Antalet grundskolor minskar och nedläggningen av butiker går snabbast i gles- och landsbygder.

Boken presenterar fakta inom en mängd områden – exempelvis att pendling till arbete över riksgränser har blivit allt vanligare. Vissa gränstrakter i Värmland/Västra Götaland och Norrbotten kan numera betraktas som internationella arbetsmarknader.

INFLYTTNINGSRIKA BYGDER

En förnyad studie av så kallade inflyttningsrika bygder, liknande den som Glesbygdsverket gjorde 2001, visar att omedelbar närhet till ett samhälle tycks ha större betydelse än befolkningsstorleken för inflyttningsrika bygders möjlighet att bestå över en längre tid.

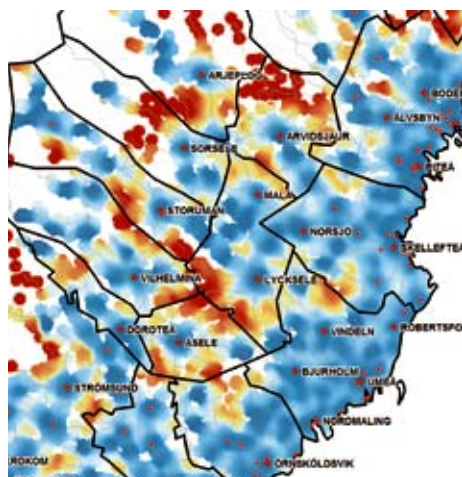
Kartor med unika dimensioner

Vart åker man och handlar om man bor mitt emellan Lycksele och Vilhelmina – och hur lång tid tar det?

Var ska man undvika att köra i diket, med tanke på tillgängligheten till ambulansstationer och räddningstjänst?

Hur ser FA-regionerna ut i de olika länen och hur skiljer sig dessa gentemot de kommunadministrativa gränserna?

Dessa frågor och många fler kan du få svar på genom att studera Glesbygdsverkets kartor som finns på www.glesbygdsverket.se.

Årsboken kan beställas eller laddas ned på www.glesbygdsverket.se.

Kartorna har funnits sedan 2006 och syftet är att förmedla en mer nyanserad bild av trender och mönster än vad presentationer bundna till administrativa områden medger.

Under 2007 har kartorna hittills haft 6 800 besök. En av besökarna säger: "Glesbygdsverket har i flera fall unika kartor som inte finns någon annanstans. Mervärdet är att de speglar processer snarare än tillstånd."

Kontakta oss gärna för mer information och synpunkter på e-post webbkartan@glesbygdsverket.se.

Brett myndighetssamarbete för tillgänglighet

Glesbygdsverket ingår i en så kallad tematisk myndighetsgruppering som är utsedd av regeringen för att samarbeta kring frågor om tillgänglighet.

Uppdraget handlar om att bidra till att förverkliga *Nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013*. Här utpekas regionförstoring och ett utvecklat informationsområde som intressanta samverkansområden för tillgänglighet.

KONKRETA ÅTGÄRDER

– Vi tolkar direktiven så att det finns tydliga krav på förslag till konkreta åtgärder som kan genomföras inom en bestämd tid och inom relativt kort tidsrymd, säger Inger Normark på Glesbygdsverket.

I gruppen ingår även Banverket, Statens institut för kommunikationsanalys, Post- och Telestyrelsen, Konsumentverket och Rikstrafiken. Vägverket är sammankallande.

En första avstämning till Näringsdepartementet gjordes i november och resultatet av arbetet ska redovisas i april 2009.

Leaders själ bytte verk

En symbolisk överlämning mellan det gamla och det nya, och av Leaders själ, skedde den 9 och 10 oktober då Svenska nätverket för Leader+, Glesbygdsverket, Jordbruksverket och Sveriges Kommuner och Landsting arrangerade ett stort avslutningsevent för Leader+ i Örebro.

Leaders själ representerades av en ljusbägare som Glesbygdsverket lämnade över till Jordbruksverket. På bilden: Märten Sandström, ansvarig för Leader+ på Glesbygdsverket.

FOTO: MIKAEL LINDAUV

Skarpa förslag för förbättrad kollektivtrafik

Vid årsskiftet lämnas ett nationellt program för kollektivtrafikens långsiktiga utveckling, KOLL framåt, till regeringen.

FOTO: TINA/FOGRAFI.TINA.SE

Programmet har tagits fram av Vägverket och Banverket i nära samarbete med berörda myndigheter och organisationer. En del behandlar kollektivtrafik i landsbygd och för det arbetet är Kerstin Lindblad på Glesbygdsverket ordförande.

– I många landsbygder saknas allmän kollektivtrafik som gör det möjligt att

resa kollektivt till arbete, studier, service och fritidsaktiviteter. Men det finns ofta så kallad särskild kollektivtrafik, till exempel skolskjutsar, färdtjänst och sjukresor. Problemet är att den sällan är tillgänglig för allmänheten och en stor utmaning för framtiden är att samordna den allmänna kollektivtrafiken med den särskilda, säger Kerstin Lindblad.

SAMORDNING GER NYA MÖJLIGHETER

Bland annat föreslår gruppen därför en ny lag som innebär att en och samma huvudman får ansvar för linjetrafik, skolskjuts, färdtjänst och sjukresor.

För att underlätta för entreprenörer i glesare områden att försörja sig innebär ett annat förslag att trafikhuvudmannen ska ha möjlighet att upphandla trafik-tjänster tillsammans med annan lokal service.

Gruppen för även fram behovet av informations- och betalningssystem som fungerar för hela resan med flera trafikslag, inklusive taxi.

FRÅN FÖRSLAG TILL VERKLIGHET

– De åtgärder vi presenterar förbättrar tillsammans möjligheterna för dem som bor på landsbygden att resa kollektivt till arbete, utbildning, service och fritidsaktiviteter. Sedan är det upp till politiker och tjänstemän att se till att det fungerar i verkligheten, avslutar Kerstin Lindblad.

Skärgårdsfrågor lyftes i Göteborg

Ryms skärgårdsfrågorna in i de nya EU-programmen och behövs ett framtida nätverk för skärgårdsutvecklare? Det var några av frågorna som diskuterades under ett skärgårdsseminarium i Göteborg i mitten av november. Seminariet arrangerades av Glesbygdsverket i samarbete med Mål 2 Öarna och syftade till kunskapsutbyte mellan olika aktörer.

Cirka 30 personer deltog och medverkade gjorde även Jordbruksverket och Fiskeriverket. På bilden: Inger Normark, Glesbygdsverket, i sampråk med Eva Widlund, ny "informatör" på Skärgårdarnas Riksförbund samt förbundets ordförande Kjell Björkqvist.

FOTO: ANNIKA LÖFGREN

FOTO: TINN/FOTOGRAFATINA.SE

Ung i bushen

– Den traditionella bilden av unga på landet som konservativa och omoderna måste utmanas – de är minst lika globaliserade, uppkopplade, moderna, fashionabla och drivkraftiga som unga i städerna.

Det påminner Gusten Windelhed på Glesbygdverket oss om efter det ungdomskonvent som under två dagar i oktober genomfördes i Virserum, Småland. Temat var ungdomars livsvillkor och möjligheter i det lokala samhället, *Ung i det lokala – ung i det globala*.

Glesbygdverket sponsrade konventet ekonomiskt och visade även på plats hur verket arbetar med analyser av befolkningsstatistik, tillgänglighet och service, något som i högsta grad berör ungdomar på landsbygden. Även befolkningskartor

som visar var landets ungdomar (13 till 19 år) bor presenterades.

– Sammantaget var det ett mycket lyckat konvent, säger Gusten Windelhed. De många olika perspektiven från så många olika aktörer i samhället bidrog till en ökad förståelse för ungas situation på landsbygden. Ungdomar behövs på landsbygden. Och det behövs även vuxna som lyssnar på och stöttar de unga i deras skapande och strävan efter att förbättra sin livssituation, avslutar han.

Forskning underlättar planering av räddningstjänst i glesbygder

I november avslutades ett forskningsprojekt som ska ge kommunerna bättre verktyg för att planera sin räddningstjänst. Glesbygdverket och Lunds Universitet har samarbetat i projektet, som även stöds av Räddningsverket.

Resultatet är ett planeringsverktyg där räddningsresurser i en kommun kopplas till de risker som finns i området. Underlaget kan användas för simuleringar som bland annat ger svar på vad som händer

om resurserna eller samhället förändras eller om en räddningsstation läggs ner.

SPECIELLA VILLKOR I GLESBYGDER

– Verktöget kan användas både till planering och för att fatta bättre beslut. Räddning i glesbygder kräver ofta alternativa lösningar och verktöget gör att vi har mer på fötterna när vi planerar. Förr använde jag penna och papper, säger Sven-Erik Svensson, Räddningschef i Bergs kommun, där verktöget har testats.

U LAND

inspirerar med praktiska råd om att jobba med unga

Föreningen U LAND (Ung på landsbygden) är utsedd till inspiratör av Landsbygdsnätverket. Det innebär att en inspiratör från U LAND nu åker på turné för att uppmuntra blivande Leader-områden i Sverige att jobba med unga. De ger tips, delar med sig av erfarenheter och stöttar nystartande LAG-grupper.

Målet är att engagera unga i LAG-grupper, få med ungdomsfrågor i lokala planer och utvecklingsstrategier och att få Leader-områden att satsa på unga redan från start. Målet är också att uppmuntra grupper till att använda landsbygdsprogrammet för att få en positiv utveckling av området.

FÖRENINGEN U LAND

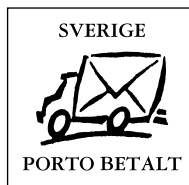
strävar efter att lyfta fram landsbygden som något att vara stolt över, vända på begrepp och fördomar och visa på landsbygdens fördelar. Föreningen vill att unga ska vara stolta över sin hembygd och över att bo på landet. U LAND startades av sex personer som idag arbetar som ungdomscoacher i fem olika Leader+områden. Läs mer på www.u-land.se.

LANDSBYGDSNÄTVERKET

är ett nationellt nätverk för landsbygdsutveckling med huvuduppgift att stärka genomförandet av landsbygdsprogrammet. Det ska främst ske genom ett ökat utbyte av erfarenheter och dialog mellan olika aktörer. Medlemmar i nätverket kan få konferens- eller inspiratörscheckar till aktiviteter som syftar till att förstärka genomförandet av landsbygdsprogrammet. Glesbygdverket finns med i nätverkets styrgrupp.

Beräkningarna bygger på de förutsättningar som finns i glesbygder, eftersom Glesbygdsvetkets tillgänglighetsplattform finns i botten.

– Det vi har nu är en prototyp och fokus framåt ligger på vidareutveckling och spridning. Jag hoppas att verktöget finns i alla kommuner om något år, säger Anders Dahlgren som arbetar på Glesbygdverket och är industridoktorand på Lunds Tekniska Högskola.

KERSTIN WALLIN
generaldirektör

Om förändringens vindar – och ett boktips inför julen

I dagarna presenterar vi vår åttonde årsbok, *Sveriges gles- och landsbygder 2007*. Hela året finns vi i en strid ström av kunskap och fakta om gles- och landsbygder och skärgårdar. Årsboken ger oss tillfälle att stanna upp och se till helheten.

GLESBYGDERNA KAN BIDRA

I år har vi valt att lyfta fram att våra gles- och landsbygder har unika möjligheter att bidra när klimatförändringarna tvingar fram omställningar av samhället. Det handlar bland annat om bioenergi, vindkraft och snö.

Men ett villkor för att resurserna i dessa delar av landet ska kunna nyttjas fullt ut är förstås att den grundläggande infrastrukturen och servicen finns på plats. I årsboken ser vi att dessa samhällsfunktioner fortsätter att försvagas på många håll. Antalet grundskolor fortsätter att minska och nedläggningen av butiker går snabbast i gles- och landsbygder.

NY MYNDIGHET

Förändringens vindar blåser i gles- och landsbygder, liksom i statsförvaltningen. Myndighet efter myndighet ses över och olika förslag till förändringar läggs fram. Glesbygdverket är inget undantag.

Förslaget om att Glesbygdverkets uppdrag ska lyftas in i en ny myndighet för regional tillväxt och företagande har varit ute på remiss och ärendet bereds nu i regeringskansliet. Under nästa år väntas riksdagen ta ställning.

LANDSBYGDSFRÅGORNA VIKTIGA

Oavsett hur den framtida myndighetsorganisationen kan komma att se ut så räknar jag med att landsbygdsfrågorna blir fortsatt viktiga. Just nu arbetas nämligen över departementsgränserna på ett nytt strategiskt handlingsprogram för stärkt utvecklingskraft på landsbygden. I det arbetet kommer Glesbygdverkets underlag till god nytta.

Seminarie serie fortsätter efter goda betyg

Glesbygdverkets uppskattade utvecklingsseminarier fortsätter även 2008. Satsningen, som inleddes 2005, får goda betyg av deltagarna. Utvärderingar visar på bra helhetsintryck med givande föredrag och möjlighet till diskussion och dialog. Många av deltagarna anger även att de fått ny kunskap eller idéer som de kan ha nytta av i sitt arbete på hemmaplan.

Teman för 2008 planeras i dialog med en referensgrupp med representanter från olika länsstyrelser, samverkansorgan och självstyrelseorgan. Samverkan sker också med berörda nationella aktörer.

Syftet med utvecklingsseminarierna är kunskaps- och erfarenhetsutbyte för handläggare på regional nivå. Under 2007 behandlades företagande på landsbygden, integration i gles- och landsbygder, landsbygden i de regionala programmen och kulturarv och företagande.

Motion om skärgårdarnas utveckling

För att skärgårdarnas möjligheter och problem inte ska bli bortglömda i den nya programperioden 2007-2013 måste de personer som ska hantera landsbygdsprogrammen på länsstyrelserna få information och utbildning. Det framhålls i en motion om skärgårdarnas utveckling som lämnades till riksdagen i oktober. Glesbygdverkets rapport *Skärgård i utveckling - en uppföljning av strukturfundsprogrammet Mål 2 Öarna* används som underlag i motionen.

I motionen behandlas även behovet av en samlad politik för utveckling av de svenska skärgårdsområdena, kommunikationer och social service i skärgården och behov av att se över lagen när det gäller tredimensionell fastighetsindelning.

God Jul & Gott Nytt År!

GLES
BYGDS
VERKET